

Dette værk er downloadet fra Slægtsforskernes Bibliotek

Slægtsforskernes Bibliotek drives af foreningen Danske Slægtsforskere. Det er et privat special-bibliotek med værker, der er en del af vores fælles kulturarv omfattende slægts-, lokal- og personalhistorie.

Støt Slægtsforskernes Bibliotek – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug. Videre publicering og distribution uden for husstanden er ulovlig.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Historiske Efterretninger

om

Adelsfamilien Bølle.

Samlede

af

F. R. Friis.

Kjøbenhavn

1877.

Stamtavle over Ni

Morten Bølle * ..

Peder Bølle * ..

Niels Bølle * Susann

Erik Nielsen Bølle

Mads Eriksen Bølle * Fr.

Eiler Bølle, Biskop i Aarhus.

Helvig Bølle.

Mads Bølle
* Birgitte Paa.

Erik Madsen Bølle
* 1. Sofie Rud
2. Margrethe Urup.

Dorthe Bølle
* Knud Rud.

Anne Bo
* 1. Jakob B.
2. Niels Ni
I. Kær

Birgitte Bølle.
* Christoffer Gyger.

Kirstine Bølle
* Jesper Krause

'elsfamilien Bølle.

Nielsdatter:

Lovig Fløtting

Erik Mathsen Bølle til Krogerind.
* Anne Sivertsdatter Blaa.

Eiler Bølle
* Anne Bild.

Margrethe Bølle
* Gert Eriksen Thott.

He
örnson
sgaard'sen
v.
Karen Bølle.
* Mathias Tidemand
2. Lave Urne.

Susanne Bølle
* Claus Eriksen Ravensborg
2. Jakob Brokkenhus

til Persløse.

Den gamle danske Adelsfamilie Bølle, der uddøde i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede, har ejet Herregaarde i omtrent alle de danske Proviindser. I Familiens Vaaben sees 2. eller 3 Bølger, og paa Hjælmen undertinden to hvide Vinger. Vaabenet er uden Tvivl meget ældre end i Navnet Bølle, der vistnok først blev optaget i Kong Frederik den Førstes Tid, hvorom nedenfor.

Den første Mand af Slægten, der kan nævnes, hed Morten. Efter ham fulgte i nedstigende Linie Peder, Niels (gift med Susanne Nielsdatter), Erik Nielsen, Mads Eriksen den ældre. Sidstnævnte var gift med Helvig Flitving, der i sit Vaaben førte et hvidt Kors. Ved hende havde han to Sønner, Eiler Madsen, der var Biskop i Aarhus, og Erik Madsen.

Eiler Madsen Bølle var Biskop i Aarhus 1483-91. Han døde 1501 og ligger begravet i Aarhus Domkirke. I Molbechs historiske Aarbøger III, 59 og i flere ældre Skrifter kaldes han

Eiler Madsen Stygge. Hans Sigil er attegnet
i Danske Magazin 4 R. 2 B. S. 207.

Erik Madsen Bølle, nyopnævntes Broder, kaldes
Erik Madsen til Krøgende i Lolland (det nuværende
Søholt) 1472, i hvilket Aar han foretogede et Brev
til Vitterlighed. Han synes ogsaa at have ejet
Nakkebølle i Fyen og at have efterladt denne
Gaard til sine to Sønner. Han var gift med
Anne Blaa, en Datter af Sivert Lauridsen Blaa
til Urebygaard i Lolland, og fik med hende
den ene Halvdel af denne Gaard. Med hende
havde han 4 Børn (2 S. og 2 D.) nemlig Halvig,
Mads, Eiler og Margrethe. (Kvindeligt navn
en Son af ham ved Niels Niels Eriksen, men vist nok
iungfrue.)

Halvig Eriksdatter var gift med Jakob Eriksen,
Lensmand paa Saltholm.

Mads Eriksen (sen yngre), var endnu den 8. Juni
1495 Dronning Dorotheas Høvedsmand paa Flakkeby,
men den 27. Sept. s.d. havde de raskildste Bispens
Slot Hjortholm i Fortæring, og havde det formodentlig
til omkr. 1501. Han blev omtrent 1494 gift med
Birgitte Clausdatter Daa, Biskop Niels Skæves
Halvsøster og dengang Enke efter Lensmanden

paa Hjørrholm, Claus Neb. Aar 1500, endnu medens
 Biskop Niels Skove levede, blev Mads Erikson
 Lensmand paa Tureby, og herpaa fik han tilligemed
 sin Husken og deres søn Erik Madson 1505 Tursbro,
 hvilket tillige lod paa Spangset med. V. H. Egeby,
 Vindegaard, Skjællerup, Vemmedorpe og Lundsgaard.
 Et Par Aar senere fik han af den følgende Biskop,
 Johan Jepsen (Ravensberg) Forlening paa St. Agnes
 Kloster i Roskilde, hvilket han sees at have haft til
 1515. I Aar 1517 var han Ridder og Rigsraad,
 og nævnes derefter i flere Rigsraadsforhandlinger.
 1524 fik han Pantebrev paa Nagelsø Birk i Sol-
 land, og 1531 fik han et nytt Forleningsbrev derpaa.
 I lang Tid kaldtes han blot Mads Erikson, men
 da Kong Frederik den Første i Aar 1526 befalede
 Adelen at tage faste Familienavne, kaldte Mads
 Erikson sig Mads Bølle, efter sit Skjoldmærke.
 Det kan bemærkes, at hans Søn Erik endnu i Aar
 1528 kaldte sig Erik Vaage, at saa ligeledes efter
 Vaabnet (V. Simonson, Elvedgaard, I, 78). I Grevens
 Tjænk maatte Hr. Mads Bølle og de fleste andre
 søllandske Adelsmænd byde Grev Christoffer,
 og han blev, tilligemed flere Adelsmænd, hovi-
 blødt hans Søn Erik, sendt som Gidsel til

Meklenborg. Efter Løsladelsen maatte de udsiedes en Trostatts-Lossikking til Kong Christian den Fjerdie. Hets Bølle ejede Crebygaard. Den ene Halvdel af Gaarden havde han arvet efter Faderen, og den anden har han rimeligvis kjøbt af Barbara Eriksdatters Blaa, der var gift med Otto Clausen Fløitfeldt og desuden ejede Berritogaard.

Mads Eriksen Bølle og Birgitte Daa havde en Son, Erik, og to Døttre, Dorte og Anne. Hr. Mads Bølle døde i Slutningen af Aarek 1539; hans Fustru var allerede død 1522. De ere begge begravne i Thunby Kirke, hvor der findes en Tegnsten over dem. (Den danske Magazin 3. Række, 3. Bind 216, 226-27, 236, Tilføje til Omegn, af A. Petersen, S. 242-44; i Huse. Herred, af F. R. Friis S. 43).

Eiler Eriksen Bølle til Nettekølle var en Son af Erik Madsen og Anne Blaa. Han og hans Hustru Anne Bølle ejede Nettekølle 1525 og maaske før den Tid, da de i al Fald vare gifte flere Aar tidligere. Endnu ved Mikkelstags Tid 1498 var Anne Bølle en af Dronning Christines Jomfruer, men i Maars 1504 var Dronningen paa Nettekølle, og der maaske da Ammen sammesteds (Den danske Magazin 3. R. 3. B. S. 337 Sam.- N. Rasmussen & Skilde. Holstenhus

og Nakkebille, s. 230). Eiler Bille, underskrev 27. Sept.
1525 til Vitterlighed et Dokument, oprettet imellem
Hemming Wäkendorf til Glorup og Laurids
Skinkel til Egestov (Klevenfeldts Sigilsamling).
Han døde 4. Januar 1534, i Folge Anviselsen i
Eiler Brakkenhuses Kalender, hvilket ogsaa stemmer
med Indskriften paa hans Ligsten. Det har altsaa
ikke været ham, men vistnok hans Sviger søn
Eriksen Ravensberg, der i Juli 1534 blev fangen
og ført til Svendborg. - Han efterlod sig 3 Døtre,
Karen og Susanne.

Margrethe Bille, Datter af Erik Madsen og Anne
Blaa, var gift med Evert eller Evert Eriksen Thott,
en Søn af Erik Thott til Bavelse. I Aarhus Dom-
kirke findes bag Alteret en Ligsten, hvorpaa er
udhugget Forbilledet af Evert Thott og Margrethe
Bille, med Vaabener og Indskrift. (Aarskald
er ikke udfyldt. Danske Magazin II, 48). - Da
Margrethe Bille var en Broderdatter af Biskop
Eiler i Aarhus, er det formodentlig af ham, at
Evert Eriksen er blevet forlenet med Isgaard
paa Mols. Fru Margrethe var søn Enke Dronning
Christines Holmesterinde. (Klevenfeldts danske Adelige
Monumenter, med korte biografiske Notiser, 1860).

Erik Madsen Bille (den yngre) var en Søn af Mads Bille og Birgitte Daa. 17. March 1527 blev han gift med sin Fæders Præbende Fru Sofie Rud, den var en Datter af Rigsraad Jørgen Rud til Vedby og Kirsten Rosentrands. Hun var Enke efter Jørgen Brahe til Tostrop, og med hende fik han Elvedgaard i Fyen. Den 11. Novb. 1531, fik han Breve paa Nagelsk. Bisk i Holland paa samme Vilkaar som Fæderen havde det. 1536 fik han af Biskoppen i Roskilde Levstev paa Birkingegaard, men samme Aar blev han tilligemed sin Fæder sendt som Gidsel til Mecklenborg. 1537 var han tilstede i Anledning af Kroningen i Kjøbenhavn (Danske Magazin, 3 A. 6. B. S. 130). 1539, 14. Novb. fik han Følgebreve til Tureby Gaard og Køn og Spanager Løn efter Fæderen. 1541 var han Rigsraad. Hans første Hustru Sofie Rud døde 1555 og blev begravet i Tersløse Kirkes Hun efterlod sig en Slægdebog, som endnu findes i det kongelige Bibliotek i Kjøbenhavn. Som Følge af hendes Død maatte Erik Madsen endnu samme Aar afstaa Elvedgaard til sine Stedsønner Jørgen og Otto Brahe. Hans anden Hustru var Margrethe Urup, en Datter af Apel Urup og Anne Trolle, og han holdt Bryllup med hende

i Kjøge Søndagen efter Bartholomæi Dag 1561 (31. August). Men han døde allerede 1562, og blev begravet i Tersløse Kirke. Enken blev senere gift med Jakob Sparre. — Erik Madsen Bille ejede Tersløse Gaard i Mersløse Herred i Sjælland samt Trebygaard i Lolland. Det maa have været i hans Tid at Kong Christian den Tredie engang var i Treby (4. Sept. 1556). — Om Erik Madsen kan sees: Vedel Simonsen, Elvedgaard, I, 77 ff., A. Petersen, Væls og Omegn, 244-45, i Huse Herred, af J. R. Friis, s. 43).

Dorthe Bille, en Datter af Mads Bille og Birgitte Daa, var gift med Knud Rud (Vedel Simonsen, Ruderne, I, 74, II 255). Hun mønstes blandt dem, der skulde "drage" paa Slotet i Kjøbenhavn i Anledning af Kroningen 1537 (Danske Magasin 3. B. h. B. S. 130). Hun døde 1545; Knud Rud døde 27. Marts 1554; og begge ligger begravne i Vedby. Knud Rud var Broder til den Sofie Rud, der var gift med Erik Bille.

Anne Bille, ligesledes en Datter af Mads Bille og Birgitte Daa, var først gift med Jakob Björnson af Nielstrup, og derefter med Niels Margwardsen Skernov af Meilgaard. Hun var død 1540; da

Niels Marquardsen overlod hendes Søster Dorthe
8 Gaarde i Flintinge i Thoreby Sogn i Husesterrød,
hvilke han arvede efter sin Onkel Niels Nielsen
og denne efter sin Moder

Karen Bølle til Hellerup, Datter af Eiler Bølle
og Anne Bild, var først gift med Marquard Pi-
demand, der var Lensmand paa Holbæk Slot 1549-54.
Han døde 1550. Karen Bølle var Enke endnu i
September 1554, men i December 1555 var hun
gift med Lage Urne til Rygaard i Fyen.
Han døde 3. Decb. 1559, og Karen Bølle 13.
August 1582, uden at efterlade sig Børn.
Hun blev begravet i St. Knuds Kirke i Odense.
(Mummie, St. Knuds Kirke i Odense, 1844, S. 239-40.
Se endvidere Danske Magazin 3. R. 3. B. S. 86. 217,
239-40, Holbøks Historie, af J. R. Friis, S. 64-65)

Lusanne Bølle, var ligeledes en Datter af Eiler
Bølle, og arvede Nakkebølle efter ham. Hun var
først gift med Claus Eriksen Prævensberg til
Kindholm. Han var af Christiern den Anden
sat til Lensmand paa Kallundborg Slot, men
overgav det kort efter til Frederik den Førstes
Folk, og fik derfor Ggenavnet Slippeslot. Men
af Kong Frederik den første blev han slagen til

Ridder. Af Biskop Lage Urne i Roskilde blev han 1528 forlenet med Harslods borg Slot og Lem og de 4 tilhørende Herreder. Slottet blev i Juni 1534 afbrændt af de Grevelige. Claus Eriksen var uden Tvivl dengang paa Nækkébølle. Herfra blev han af Svendborgs Røgen ført fangen til Svendborg, hvor han den 16. Juli s.å. maatte udstede en Forpligtelse til to af Grevens Hovedsmænd. Dog maa han kort efter være kommen fri. Han døde paa Erholm i Fyen den 1. Januari 1541. Enken Susanne Bølle blev omtrent ved Begyndelsen af Aaret 1547 gift med Jakob Brokkehøus til Damsbo. Han var født den 7. April 1521, og var i sin Ungdom Hofsinde hos Christian den Tredie. I Foraaret 1563 fik han Befaling over elleve Skibe, som skulde krydse i Fjersøen, men traf paa en overlegen Fjende og kom i Kamp med de Svenske. Han maatte overgive sig med tre af sine Skibe, og blev ført til Sverige, hvor han sad fangen indtil Fredslutningen 1570. Under hans lange Fraværelse havde hans Hustru fuldført den smukke Hovedbygning paa Nækkébølle, omtrent

medledes som den verdens staaer. I sin oprindelig
 Røkkelse havde den i visse Henseender en betydelig
 Lighed med den lidt ældre Flovedbygning paa
 Hesselagergaard. Men Susanne Bølle var
 allerede død den 28. Juni 1569 (Eiler Brokken-
 huses Kalenderantegnelser). Jakob Brokkenhus
 døde den 17. Oktober 1577. (Om ham kan bl.a.
 sees: Danske Magazin 3 R. 3. B. S. 237-38, Historisk
 Tidsskrift 4 R. 4. B. S. 511 ff., N. Rasmussen Søkilde,
 Holstenhus og Nakkebølle S. 234.)

Birgitta Bølle, Datter af den yngre Erik-
 Madsen Bølle og Sofie Rud, var født 1530 (V.
 Simonsen, Elvedgaard I, 80, Ruderne II, 18). Efter
 sin Fader arvede hun Orebygaard i Lolland.
 Hun var gift med Christoffer Gøje til Gun-
 derslevholm, Avenshjerg, Bollrup, Bregentved
 og Clausholm. Naar de blev gifte, vides ikke,
 men det maa i al Fald være sket 1550 eller
 tidligere (i Følge Gravskriften over dem, hvori
 deres Sønns Død nævnes). Man har endnu flere
 Breve fra Christoffer Gøje til Birgitta Bølle,
 og deriblandt flere, som han skrev under den
 nordiske Syvaarskrig, medens han tjente i den
 danske Flot. De fleste af disse Breve angaae

∴ Hans Gaard's Digt, hans Hustru og Børnede, som
Krigen var ham kjed af, og langtes efter at den
skulde faa Ende, saa at han kunde komme hjem.
Han var Halvbroder til Hertug Frøllis Hustru
den edle Birgitte Gøye, men lignede hende ikke
sænderligt i Tænkemaade. Efter at h. n. havde
stiftet Herlufsholms Skole, var han en af dem,
der gjorde Indsigelser mod Gavebrevet, skjøndt
forgjæves. (Se herom: J. A. Becket, Hertug Frølle og
Birgitte Gøye, C. H. Brasch, Gamle Gæve af Bør-
gentved.) - Christoffer Gøye har stiftet et Hos-
spital ved Orbygaard i Lolland. Han døde
1584 og blev begravet i et Kapel ved Gundersløv-
holm Kirke i Sjælland. Paa et deroverende
Epitafium staar, at han døde den 3. April
1584, men paa Ligskoven synes at staae den 23
April, dog er det sidste Tal meget usikkert.
Formodentlig har Christoffer Gøye i sine senere
Aar paabegyndt Ombygningen af den gamle
Hovedbygning paa Orbygaard, der blev
fuldført af Enken Birgitte Bølle 1587.
(Musse Herred, af F. R. Friis, S. 43) Det kan forøvrigt
bemærkes, at ikke saa faa af de gamle Herregaardes
Hovedbygninger angives at være opførte af Enker,

men! hvor dette er Tilfældet, hidrører det vel fra; at Enken har fuldført hvad Manden havde paa begyndt. At Christoffer Gøye har ladet bygge paa Orebygaard eller andetsteds, derpaa tyder ogsaa et egenhændigt Udkast af ham, som endnu findes imellem hans Breve paa det kongelige Bibliothek, nemlig til en Dør med 2. kannelerede Løjler ved Siderne. Paa Døren staaer: Christoffer Gøye, Birgitte Bølle, 1582.

Birgitte Bølle døde 1595. Paa Ligstenen staaer at hun døde den 2. Maj, men i Eiler Brodtkenhüses Kalender staaer den 3. Maj 1595, paa en Løverdag. Paa Epitafiet er afsat Plads til Dato og Aarstal.

Hun efterlod sig ingen Børn, hvorfor hendes Søster Kirstine arvede alt hendes Gods. Hun og Christoffer Gøye ligge begravne i et Kapel ved Gunderslevholm Kirke. Paa Epitafiet staaer:

Hier ligger begraffvit erlig och welbyrdig Mand Christoffer Gøye til Andtza berg, Gundersloff holm. Bolderup. Brøngstid. Orbygard. och Klaxholm. Hvilchen Herren naadelig kaldit aff thenne sorgelig Werden till sit ewige Prige. wdi Wiborg. 3 Aprilis Aar 1584, som wor erlig. welbyrdig och stronge Ridderis

Hier Magni Göjes, Danmarks Rigs Høfjesteris
och erlig welbyrdig Föris Frö Margareta Svris
Sön } Ligger her och begraffvit hans kierre
Kvotruff. erlig och welbyrdig Frö Birgitta
Bölle. salige och welbyrdige Erich Böllies
och Frö Sophia Rudta Dotter. som till görre
och bekoste thette Epithap hien. Hvilken Gud
naadelig kalldit hien till sit ewige Rige den
Dag Åar med beggis deris kierre och
lille Sön, erlig och welbyrdig Magni Göje. aff
Gud heden kalldit den 2 Dag Juli Åar 1550.
hvilche med alle Guds skönelige och wd-
valde, gifve Gud en ar tilld och gledelig
Opståndelse. til det ewige Lief. Amen.

Narrum: wlen troopaa denne Endskrift
staaer, har rimeligvis tidlige været omgivet
af Vaabener. Paa Ligstemen staaer:

Hier ligger begrafven erlig och welbyrdig
Mand Christoffer Gøe til Afsø i Bierg, som
døde den 23^{de} Aprilis Anno 1594, med hans
kierre Kvotru erlig och welbyrdig Frö Birgitta
Bölle til Orebysgaard, som døde den 2 Maai
Anno 1595, och deris unge Sön Moyens Gøes
som døde den 2. Julii. Anno 1550. Gud gifve

denem med alle tro Christne en gledenlig
och erefuld Opstandelse.

Paa Bagsiden af den bageste Stolerække i
Kirken staar:

Ano 1584: lod: welbyrdige: Frw: B. ret:
salig: Christoffer: Gies: efter: lefvers 91: giøre:
dise: Stalle: - - - - - Fröt: Gud: sa: kan: igen:
ver: deg: imod: Ano 1584:

Kirstine Bølle var Birgitte Bølles Søster, og gift
med Jesper Krause til Basnes og Terløse. Han
var født 1522, Allhelgenodag. Brylluppet stod
paa Basnes 1548, Søndagen næst efter Bartholomæi Dag
(26 Aug. Suhms Saml. II, 1, S. 208). Jesper Krause døde Knede
1566 i den store Storm under Gulland, der ødelagde
næsten hele den danske Flaade. Kirstine Bølle var
tilstede ved Peder Grubbes og Karen Ruuds Bryllup
paa Aalstrup 6 Novb. 1586. (Eiler Brøckenhuss Kalender
v. Simonson, Ruderne II, 159. Brasch, gamle Eene af Bregehed
i. 181, men det menes Aalstrup i Landet sogn; Rhode, Hollands
Historie, 2. Udg. 1. 284). Kirstine Bølle døde 1607 og blev
begravet i Terløse Kirke. Blandt hendes Arvinger var
uden Tvivl Sofie Brahe, der var gift med Erik Lange
(Antvorskovs Historie, af F. R. Friis, S. 40).